

▼ โบสถ์ Hatto ไม่ใหญ่โตเรียบง่าย

▲ ซากุระบานสะพรั่งที่หน้าวัดลูกแห่งหนึ่งในลานวัด Kennin-ji

ความสมถะเรียบง่าย คือความฟุ่มเฟือยอันดับหนึ่ง : วัดเคนนินจิ เกียวโต

| กนิษฐา มัทธูโอะ |

“เซน” เป็นนิกายหนึ่งในพุทธศาสนาเถรวาท มาจากคำว่า “ฉาน” ในภาษาสันสกฤต ยึดการนั่งทำสมาธิให้จิตใจสงบตัดความโลภโกรธหลง พร้อมดำรงชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ถือกำเนิดขึ้นทางภาคใต้ของประเทศอินเดียก่อนจะเผยแพร่เข้ามาในญี่ปุ่นผ่านประเทศจีน โดยพระโพธิธรรมหรือท่านดาร์มา

วัดเคนนินจิ เป็นวัดพุทธแบบเซนแห่งแรกในเกียวโต สร้างขึ้นบนที่ดินที่มินาโมโตะ โนะ โยริอิเอะ โชกุนในสมัยคามาคุระถวายให้พระสงฆ์โยไซ สร้างเมื่อปี ค.ศ.1202 เบื้องต้นวัดถูกใช้เป็นโรงเรียนสำหรับพระสงฆ์ในนิกายเทนไดมิกเคียว และเซน ต่อมาในปี 1259 ได้รับการสถาปนาเป็นหนึ่งในห้าวัดสำคัญของเกียวโต และเปลี่ยนมาเป็นโรงเรียนสงฆ์ของนิกายเซน โดยเฉพาะ สมัยที่รุ่งเรืองที่สุดคือช่วงปี 1573-1592 มีการสร้างวิหารไฮโซ และสถาปัตยกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมจำนวนมาก และแม้จะโดนทางการเรียกคืนที่ดินไปกว่าครึ่งหนึ่ง หลังจากที่รัฐบาลเมจิสถาปนาลัทธิชินโตเป็นศาสนาประจำชาติ พยายามลดฐานะของวัดพุทธทั่วประเทศลง แต่วัดเคนนินจิก็คงรักษาความเลื่อมใส ศรัทธาของผู้คน และกลายเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนานิกายเซนรินไซชู ในเครือวัดเคนนินจิมาจนทุกวันนี้

▲ โบตั้นรอบโบสถ์ Hatto ปีนับบานเร็วมาก

▲ หน้าต่างทรงระฆังของโบสถ์ Hatto เป็นสี่เหลี่ยมๆ ของที่นี้

Look Around

ตัววัดในปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่สุดถนนฮานามิโคจิย่านกิ่ง อาณาบริเวณกว้างขวาง สถาปัตยกรรมหลักคือ โบสถ์ฮัตโตและวิหารโฮโจ รายล้อมไปด้วยวัดลูกรวม 14 วัด ทุกเช้าวันอาทิตย์ที่สองของเดือนจะเปิดให้ผู้คน และนักท่องเที่ยวเข้าไปฝึกวิปัสสนากรรมฐานได้ฟรี ทำให้ที่นี่มีภิกษุหนุ่มคนสาวทั้งญี่ปุ่น และต่างชาติ เข้าออกสม่ำเสมอ และทุกๆ เดือนมิถุนายน ไปจนถึงพฤศจิกายน ก็มักพบนักเรียนมัธยมต้น และมัธยมปลาย พวกนี้ยกห้องมาทัศนศึกษา และหาโอกาสฝึกกรรมฐานสั้นๆ ที่ห้องกว้างๆ หลายห้องในวิหารเป็นประจำ แต่ห้องจะมีฉากฟุซุมะภาพวาดฟุกันหมึกดำ ที่ให้บรรยากาศย้อนยุค น่าชมมาก

บ่อยครั้งเมื่อผู้เขียนผ่านไปแถวกิ่ง จะพบเห็นพระสงฆ์ของวัดในจีวรดำ เสื้อคลุมสีน้ำเงิน ลากเกี้ยวเปล้าๆ เดินจุดธูปท่ามกลางอากาศหนาวเย็น ครั้งล่าสุดที่ไปเยือนวัดก็ราวกลางเดือนเมษายนที่ผ่านมา เมื่อโบสถ์หลายร้อยยกอรอบโบสถ์ฮัตโตกำลังบานสะพรั่ง และแทบทุกครั้งที่ได้ไปก็มักจะแวะไปนมัสการพระศากยมุนี พระประธาน และพระนันทเถระที่ ประดิษฐานในโบสถ์ด้วยโบสถ์ไม้หลังปัจจุบันปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อปี 1765 ปีหลังคาสองชั้นมุงกระเบื้องตามเอกลักษณ์ของวัดเซน บนเพดานหลังคามีภาพวาดมังกรแปด ลงหมึกดำฝีมือ โคอิซุมิ ชินสากุ จิตรกรภาพวาดญี่ปุ่นชื่อดัง เกิดมังกรที่ถูกบรรจงเขียนอย่างละเอียดเช่นเดียวกับหนวดอู้งูเท้า และเขาคันแหลมคม พร้อมดวงตามังกรที่กลมกลืน เสมือนกำลังเลื้อยไปมา ทำให้โบสถ์ไม้ดูขลังไม่น้อย เมื่อแสงสว่างสลัวๆ จากข้างนอกสาดส่องเข้ามา ใครไปที่นี้ต้องพากันแหงนคอมอง และถ่ายภาพกลับมากันทุกคน

ที่ๆ หนุ่มสาวจากประเทศทางตะวันตกโปรดปรานที่สุดคือที่ระเบียงด้านหน้าของวิหารโฮโจ ซึ่งหันหน้าเข้าหาสวนไดโอะเอ็น สวนสไตล์เร็นซันชุย เน้นความเรียบง่ายผ่านการใช้น้ำก้อนเล็กๆ เรียงรายเสมือนเกาะที่ไหลเหนือผิวน้ำ รายล้อมไปด้วยหินกรวดที่ถูกกวาดให้เป็นเส้น เสมือนคลื่นลมในทะเล จะมีต้นไม้ประดับก็เพียงต้นสนใหญ่ไม่กี่ต้น ไม่มีไม้ดอกใดๆ เลย ความเรียบง่ายของสวนสามารถถ่ายทอดโลกทัศน์ของเซนได้อย่างลึกซึ้ง ว่ากันว่าสวนคาเร็นซันชุยเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลายตามวัดเซนในสมัยมูโรมาจิ และหลังจากนั้นไม่นานนัก ก็เผยแพร่ไปทั่วประเทศ

เช่นเดียวกับวัดเซนอีกหลายแห่ง พระสงฆ์ของวัดจะทำหน้าที่ใช้ไม้กวาด กวาดกรวดให้เป็นคลื่นสวยงามทุกเช้า การกวาดอาจดูไม่ยากแต่หากจิตใจไม่สงบไม่นิ่งพอ เส้นโค้งก็จะไม่ตรงตามยิ่งเวลาฝนตกก็จะยิ่งเห็นขอบกพร่องของลายคลื่นได้ชัดเจน พระสงฆ์เซน เคยให้ความรู้ว่า “หากการนั่งวิปัสสนาเสียๆ เป็นการ

▶ สวน Karesansui หน้าวิหาร Hojo
มองเห็นโบสถ์ Hatto ห้างออกไป

▲ สวน Karesansui ชมจากวิหาร Daisho-in

▲ ห้องเสื่อ หนึ่งในหลายสับห้องของวิหาร Hojo

▲ ห้องที่ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปในวิหาร Hojo

▲ ช่องมองสวนริบะ-เบียงทรงระ-ซัง

▲ หินทรงสี่วางกวาดเป็นรอยคลื่นในทะเล

▲ ลวดลายละเอียดยมีชีวิตชีวา

ฝึกจิตแบบนิ่งๆ การกวาดลานวัดการ ปฏิบัติต่อผู้อื่น การออกจุดศรัทธาก็เป็นเหมือนการฝึกจิตแบบเคลื่อนไหว” สวนแบบเซนจึง เป็นอะไรที่เป็นรูปธรรมในการถ่ายทอดจิตวิญญาณได้อย่างดี

สำหรับช่างภาพสายกายโตะแล้ว ที่ๆ พลาดไม่ได้คือ ที่สวนโจอนเท ซึ่งเป็นสวนคาเรนสันซุยกอีกแบบหนึ่ง ที่มีพื้นมอสปกคลุมด้วยเมเปิ้ลเล็กๆ ด้านบน ออกแบบโดยพระโคะโบริโดกัง เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน สวนนี้ถูกจัดวางไว้ระหว่างวิหารไดโชะอิน และโชโชะอิน ซึ่งต่างเป็นปีกสองด้านของกุฏิสงฆ์ สามารถชมได้จากสี่ทิศ แถมยังมีสะพานทอดผ่านตรงกลางสวนหินขนาดกลาง และเล็กกว่า 10 ก้อน ที่ถูกจัดวางไว้ตรงกลางสวน ดูมีหน้าตาแตกต่างกันไป เมื่อเปลี่ยนมุมมองไปตามทิศต่างๆ ยิ่งเมื่อเข้าปลายฤดูใบไม้ร่วงราวต้นเดือนธันวาคม เมเปิ้ลที่นี่จะเปลี่ยนสีเหลืองแดง โรยเป็นพรหมไปไม่บนพื้นมอสเขียวด้านล่าง งดงามจับใจ ช่างภาพมักไปรถ่ายภาพสวนจากวิหารโชโชะอิน เพื่อให้มองเห็นก้อนหินเรียงรายด้านหน้า โดยมีภาพวาดของเทพเจ้าฟูชินโร (เทพแห่งลม และพายุ) บนฉากเบียววสุสีทองจากแดดด้านทิศตะวันตกสาดส่องยามเย็นเป็นแบ็คกราวนด์ด้านหลัง

หลายปีมานี้ นอกจากสวนกลางของวัดแล้ว วัดเรียวกุอิน วัดโชเตงเอเกงอิน วัดเรเกงอิน และวัดลูกอื่นๆ ก็เปิดให้เข้าชมสวนที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกัน และบางวัดก็เปิดให้ เข้าไปฝึกกรรมฐานในโอกาสต่างๆ เป็นประจำ นำไปเยือนมาก ท่านโคะโบริโดกังเจ้าอาวาสวัดให้อวาทไว้ว่า “การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเป็นความฟุ่มเฟือยที่หาสิ่งใดมาทดแทนไม่ได้” หลักคำสอนของเซน คือ การใช้ชีวิตด้วยสิ่งจำเป็นให้น้อยที่สุด ฟังพาให้ต่ำที่สุด ความฟุ่มเฟือยมาจากกิเลส และความโลภในจิตใจ การกำจัดกิเลส และความโลภ คือ เป้าหมายของเซน ยามหลับนอนก็นอนเท่าที่จำเป็น ที่นอนก็เล็กๆ เพียงหนึ่งผืนเสื่อ ตื่นขึ้นมาปฏิบัติธรรมก็ใช้เพียงครึ่งเสื่อ พระที่ฝึกกรรมฐานที่วัดจึงได้รับพื้นที่ของตนเพียงคนละหนึ่งผืนเสื่อ ให้เป็นทั้งที่นอน ที่กิน และที่วิปัสสนา ข้าวของก็เฉพาะที่ติดตัวมาเท่านั้น เพียงเท่านั้นก็เพียงพอ ไม่ได้ดอยอยาก และไม่ได้ขาดอิสระเสรีแต่ประการใด

“การใช้ชีวิตเรียบง่ายอาจปฏิบัติได้ยากในชีวิตจริง แต่เมื่อลองทำดูจะค้นพบว่าความเรียบง่ายนั้น เป็นความฟุ่มเฟือยอันดับหนึ่ง หากเราสามารถกำหนดขอบเขตของความพอใจไว้ได้ จิตใจเราก็จะผ่องใส”

สวนคาเรนสันซุยก ภาพวาดบนฉากฟูซุเมะ ฯลฯ ของวัดไม่ได้งามจากรูปลักษณ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังถ่ายทอดหลักธรรมคำสั่งสอนของเซนที่มีต้นแบบมาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกด้วย

▲ เมื่อมองจากวิหาร Shosho-in จะเห็น
ฉากเบียววสุwinwinเจ้า Furaijin